

Sygnatura akt II AKa 267/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 września 2018 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: SSA Jerzy Skorupka

Sędziowie: SSA Cezariusz Baćkowski

SSO del. do SA Andrzej Tekieli (spr.)

Protokolant: Joanna Klisiewicz-Hałaj

przy udziale Prokuratora Prokuratury Regionalnej we Wrocławiu Dariusza Szyperskiego

po rozpoznaniu w dniu 13 września 2018 r.

sprawy wnioskodawcy S. R.

o odszkodowanie i zadośćuczynienie

z powodu apelacji wniesionej przez wnioskodawcę

od wyroku Sądu Okręgowego w Świdnicy

z dnia 17 maja 2018 r. sygn. akt III Ko 55/18

I. utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok;

II. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adwokat K. J. kwotę 147,60 zł. w tym 27,60 zł. podatku od towarów i usług tytułem udziału pełnomocnika z urzędu w postępowaniu odwoławczym oraz dalsze 84,41 zł. tytułem kosztów dojazdu pełnomocnika z miejsca siedziby kancelarii adwokackiej na rozprawę apelacyjną;

III. stwierdza, że koszty sądowe za postępowanie odwoławcze ponosi Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Wnioskodawca S. R. zastępowany przez pełnomocnika z urzędu złożył na podstawie art. 552 § 2 k.p.k. wniosek o zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Świdnicy kwoty 500.000 zł. tytułem zadośćuczynienia i kwoty 5.604 zł. tytułem odszkodowania za niesłuszne skazanie wnioskodawcy wyrokiem Sądu Rejonowego w Wałbrzychu II Wydział Karny z dnia 10 grudnia 2012 r. sygn. akt II K 158/07 utrzymanym w mocy wyrokiem Sądu Okręgowego w Świdnicy z dnia 5 lutego 2014 r. sygn. akt : IV Ka 641/13, a następnie uchylonym do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym przez Sąd Najwyższy – wyrokiem z dnia 5 listopada 2014 r. (sygn. akt V KK 217/14), co skutkowało uchycieniem wyroku w całości i umorzeniem postępowania wobec wnioskodawcy wyrokiem Sądu Okręgowego w Świdnicy, sygn. akt IV Ka 975/14.

Sąd Okręgowy w Świdnicy wyrokiem z dnia 17 maja 2018 roku w sprawie III Ko 55/18:

I.na podstawie art. 555 k.p.k. oddalił wniosek w całości;

II. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adwokata K. J. z Kancelarii Adwokackiej w Ś. kwotę 265,68 zł. tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy S. R. przez pełnomocnika ustanowionego z urzędu;

III. na podstawie art. 554 § 4 k.p.k. koszty postępowania w sprawie zaliczył na rachunek Skarbu Państwa.

Apelację od powyższego wyroku złożyła pełnomocnik z urzędu S. R. zarzucając:

- naruszenie prawa materialnego a to art. 5 k.c. w związku z art. 77 , art. 64 ust. 2 , art. 41 ust. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej poprzez jego błędną wykładnię, przejawiającą się w sprzeczności zarzutu przedawnienia podniesionego przez Prokuraturę Okręgową w Świdnicy na rozprawie w dniu 17 kwietnia 2018 r. z zasadami współzycia społecznego a które to stanowiło nadużycie prawa podmiotowego w niniejszej sprawie;

- naruszenie prawa materialnego art. 77 , w zw. z art. 41 ust. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej poprzez ich niezastosowanie w sytuacji stwierdzenia iż roszczenia na podstawie art. 552 k.p.k. z którymi wystąpił wnioskodawca mają charakter cywilnoprawny oraz przyjęcie przez sąd meriti iż roszczenie S. R. uległo przedawnieniu wskutek przyjęcia rocznego terminu przedawnienia;

- naruszenie przepisów postępowania a to art. 167 k.p.k. w zw. z art. 366 § 1 k.p.k. które miały istotny wpływ na treść przedmiotowego rozstrzygnięcia; polegającym na zaniechaniu dopuszczenia przez sąd meriti dowodów wskazanych w treści uzasadnienia do wniosku o zasądzenie odszkodowania oraz zadośćuczynienia, co skutkowało nieustaleniem przez Sąd I instancji istotnych okoliczności w niniejszej sprawie, w szczególności dotyczącego sprzeczności podniesionego zarzutu przedawnienia z zasadami współzycia społecznego;

a które w konsekwencji doprowadziło do błędów w ustaleniach faktycznych które miały wpływ na treść zaskarżonego rozstrzygnięcia polegających na:

- przyjęciu iż wnioskodawca S. R. posiadał informacje o treści normatywnej związanej z terminem przedawnienia roszczeń o których mowa w art. 552 k.p.k., w sytuacji gdy wnioskodawca nie miał świadomości w zakresie w.w terminu.

Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego rozstrzygnięcia do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji, oraz pozostawienie do rozstrzygnięcia temu sądowi orzeczenia w zakresie o kosztach pomocy prawnej udzielonej z urzędu przed sądem I i II instancji.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności wskazać należy że Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu I instancji, że w niniejszej sprawie znajduje zastosowanie roczny termin przedawnienia roszczeń przewidzianych w rozdziale 58 kodeksu postępowania karnego, wynikający z aktualnego brzmienia art. 555 k.p.k. W tym kontekście Sąd Apelacyjny w pełni aprobuje argumentację Sądu I instancji dotyczącą interpretacji art. 40 ust.1 ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 23 października 2013 r. poz.1247 ze zm.), art. 25 ust.3 ustawy z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 1 kwietnia 2016 r. poz. 437 ze zm.) oraz pogląd dotyczący niestosowania w sprawie art. 4 § 1 k.k. (str. 4 – 5 pisemnego uzasadnienia wyroku, k. 39 odwrot – 40 akt). Jak się wydaje skarżący pełnomocnik zaakceptował powyższą argumentację, nie sformułował bowiem zarzutów dotyczących obrazy powyższych przepisów. Bezsporny jest również fakt, że wnioskodawca S. R. uchybił rocznemu terminowi przedawnienia roszczeń , skoro jego uprawnienie powstało w dniu wydania wyroku umarzającego postępowanie (wyrok Sądu Okręgowego w Świdnicy z dnia 23 kwietnia 2015 r. w sprawie IV Ka 975/14), a pismo dotyczące „wyznaczenia obrońcy z urzędu celem sporządzenia oraz podpisania wniosku o odszkodowanie oraz zadośćuczynienie...” złożone zostało przez niego 8 listopada 2017 r. (k. 1- 4 akt III Ko 218/17 Sądu Okręgowego w Świdnicy), wniosek pełnomocnika o odszkodowanie i zadośćuczynienie wpłynął zaś do wyżej wymienionego sądu w dniu 13 marca 2018 r.

Sporna na gruncie niniejszej sprawy była kwestia naruszenia art. 5 k.c. tj. czy podnosząc zarzut przedawnienia roszczeń na rozprawie w dniu 17 kwietnia 2018 r. prokurator nie nadużył prawa podmiotowego, w szczególności czy zarzut ten nie był sprzeczny z zasadami współżycia społecznego.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów apelacyjnych powszechnie przyjmuje się, że do wyjątkowych okoliczności usprawiedliwiających uchybienie terminowi określonemu w art. 555 k.p.k. zaliczyć można: długotrwałą obłożną chorobę, całkowity upadek sił powodujący konieczność zapewnienia opieki osoby trzeciej w sprawach codziennej egzystencji, chorobę psychiczną, ubezwłasnowolnienie, długotrwały pobyt za granicą połączony z niemożnością nawiązania kontaktu z krajem. Żadna z tych okoliczności nie miała miejsca w odniesieniu do wnioskodawcy S. R.. Wnioskodawca nie jest także osobą życiowo nieporadną, na co wskazywał już Sąd I instancji w pisemnym uzasadnieniu wyroku. Ugruntowany w orzecznictwie jest również pogląd że do takich wyjątkowych okoliczności nie można natomiast zaliczyć przekroczenia terminu do wystąpienia z roszczeniem z powodu braku wiedzy o nim, braku informacji w tym zakresie ze strony sądu (za wyjątkiem sytuacji gdy doszło do błędnego pouczenia) czy też braku wiedzy prawniczej oraz że Skarb Państwa nie może ponosić odpowiedzialności za zaniechanie poinformowania wnioskodawcy przez jego obrońcę o możliwości dochodzenia roszczeń o odszkodowanie i zadośćuczynienie (por. m.in. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 9 lutego 2017 r. II Aka 530/16 Lex 2278207, wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 7 grudnia 2017 r. II Aka 509/17 Lex 2461347, wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 20 kwietnia 2016 r. II Aka 77/16 Lex 2047156, wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 15 lutego 2018 r. II Aka 8/18 Lex 2493600, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 lipca 2002 r. IV KK 172/02). Sąd Apelacyjny w wyżej wymienionym składzie w całości zgadza się z powyższymi zapatrywaniami. Skarżąca nie może więc skutecznie powoływać się na powyższe okoliczności.

Skarżąca pełnomocnik eksponuje w swojej apelacji argumentację zawartą w jednym z najnowszych orzeczeń Sądu Najwyższego dotyczącym problematyki z art. 555 k.p.k. i 5 k.c. – w wyroku SN z dnia 26 kwietnia 2018 r. sygn. akt V KK 391/17. W judykacie tym Sąd Najwyższy zwrócił uwagę na dwukrotną w ostatnim czasie zmianę stanu prawnego odnośnie okresu przedawnienia z art. 555 k.p.k. wyżej wymienionymi ustawami, tj. ustawą z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw - z 1 roku do 3 lat, od 1 lipca 2015 r. i ustawą z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, od 15 kwietnia 2016 r. - ponownie z 3 lat do 1 roku. W kontekście tej ostatniej zmiany Sąd Najwyższy wskazał na element „zaskoczenia” zmianą stanu prawnego bez żadnych środków ochronnych, które to postępowanie ustawodawcy powinno być oceniane na płaszczyźnie art. 5 k.c. Sąd Apelacyjny w zupełności zgadza się z taką oceną postępowania ustawodawcy, zważywszy, się że *vacatio legis* ustawy z dnia 11 marca 2016 r. to był okres zaledwie kilkunastu dni, trudny do opanowania nowego stanu prawnego przez osoby z przygotowaniem prawniczym, a cóż dopiero przez osoby bez takiego przygotowania.

Powracając w realia niniejszej sprawy wskazać jednakowoż należy, że wnioskodawca S. R. przekroczył roczny termin przedawnienia roszczeń nie o tydzień, miesiąc czy nawet o pół roku, co w kontekście stosowania art. 5 k.c. mogłoby być usprawiedliwione rażąco krótkim *vacatio legis* przyjętym w ustawie z dnia 11 marca 2016 roku. Wnioskodawca zgłosił swoje roszczenie ponad 1 rok i 6 miesięcy po upływie rocznego terminu przedawnienia z art. 555 k.p.k., który upłynął w dniu 23 kwietnia 2016 r. Przesłuchany na tą okoliczność na rozprawie w dniu 17 maja 2018 r. S. R., poza kwestią niezajomości przepisów prawa, w szczególności ustawy z dnia 11 marca 2016 roku powołał się na fakt iż toczyły się wobec niego postępowania o wydanie wyroków łącznych, on zaś „tak to sobie ułożył” że najpierw uzyska zaliczenie okresu pozbawienia wolności na poczet kary a potem wystąpi o odszkodowanie (k.32 odwrót). Z powyższego wynika ,że wnioskodawca kalkulował , świadomie zwlekał ze złożeniem wniosku, co w żaden sposób nie może być uznane za okoliczność która usprawiedliwiałaby uchybienie terminowi z art. 555 k.p.k. W sprawie III K 137/16 Sądu Okręgowego w Świdnicy o wyrok łączny wnioskodawca S. R. złożył wniosek o wydanie wyroku łącznego w grudniu 2016 r., wyrok Sądu I instancji zapadł 16 marca 2017 r. W sprawie tej S. R. korzystał z pomocy obrońcy z urzędu, mógł więc zasięgnąć pomocy prawnej co do sposobu i terminu złożenia wniosku o odszkodowanie i zadośćuczynienie i zgłosić roszczenie, które również uchybiałoby rocznemu terminowi przedawnienia, mogłoby jednak być inaczej ocenione w kontekście art. 5 k.c. i „zaskoczenia” zmianą stanu prawnego przez ustawodawcę. Nie

sposób w tej sytuacji uznać, że zgłoszenie zarzutu przedawnienia roszczenia przez prokuratora w niniejszej sprawie stanowiło nadużycie prawa podmiotowego.

Oczywistą, i należy mieć nadzieję że niekwestionowaną przez żadną władzę w Polsce jest zasada, że każdy bezprawnie pozbawiony wolności ma prawo do odszkodowania (art. 41 ust. 5 Konstytucji RP) i każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jaka została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej (art. 77 ust. 1 Konstytucji RP). W niniejszej sprawie jednak wnioskodawca S. R. w sposób znaczny uchybił terminowi do dochodzenia roszczenia wynikającego z bezprawnego pozbawienia wolności i w kontekście zasad współżycia społecznego z art. 5 k.c. mogłoby to być usprawiedliwione jedynie wyjątkowymi okolicznościami. Takie wyjątkowe okoliczności w niniejszej sprawie nie miały miejsca.

Niezasadnie skarżąca zarzuca że Sąd I instancji nie dopuścił w sprawie dowodów wskazanych w treści uzasadnienia wniosku o zasądzenie odszkodowania oraz zadośćuczynienia. Przedawnienie dochodzenia roszczenia jest bezwzględną przeszkodą do dalszego prowadzenia postępowania, w tym postępowania dowodowego, wszelkie zaś okoliczności istotne z punktu widzenia art. 5 k.c. wynikały z przesłuchania wnioskodawcy na rozprawie w dniu 17 maja 2018 r.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny utrzymał w mocy zaskarżony wyrok.

Na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy Prawo o adwokaturze i § 17 ust 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 3.10.2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu Sąd Apelacyjny zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adw. K. J. kwotę 147,60 zł. w tym 27,60 zł. podatku od towarów i usług tytułem udziału pełnomocnika z urzędu w postępowaniu odwoławczym oraz dalsze 84,41 zł. tytułem kosztów dojazdu pełnomocnika z miejsca siedziby kancelarii adwokackiej na rozprawę apelacyjną.

Na podstawie art. 554 § 4 k.p.k. Sąd Apelacyjny stwierdził, że koszty sądowe za postępowanie odwoławcze ponosi Skarb Państwa.

SSA Cezariusz Baćkowski SSA Jerzy Skorupka SSO(del.do SA) Andrzej Tekieli